

Eldonet - övningar i förberedelseklass

Ämne: Samhällskunskap, Svenska, SVA

År: 4-6, 6-9

Lektionstyp: Klassrumsarbete

Lektionsåtgång: 2-4

Inledning

En bok jag genast ville äga själv, när jag såg den, är LL-förlagets Elddonet och andra sagor av H.C. Andersen; återberättade av Malin Lindroth.

Boken är liten och behändig i storleken, inbunden i tjocka pärmar, det ger ett gammaldags, rejält intryck. Bilderna är välgjorda, men de är inte i färg. Det är några få illustrationer till varje saga, bilder som ofta förmedlar sagomystik och ”för länge sedan”. Min favoritbild är tveklöst den helnakne kejsaren i Kejsarens nya kläder, men det blev sagan Elddonet jag valde till mina elever.

Högläsning av originaltext

Perioden med sagan Elddonet började med högläsning. Jag använde först bokförlaget Opals H.C. Andersens bästa sagor, jag fann den i bibliotekets sagosamling. Bilderna i denna bok är stora, färgrika och uttrycksfulla. Häxan är målad svart och otäck, soldaten stolt i en röd kostym och med sitt svärd i sidan.

Det var omöjligt att läsa sagan i ett sträck, gång på gång fick jag avbryta min läsning och förklara vad jag läst, jag pekade på bilderna och jag använde kroppsspråk. Ibland blev det som mindre gymnastikövningar – vad gör man inte för att förmedla förståelse när man nu har valt att arbeta med nybörjarelever i svenska? (Tänk dig själv att med kroppen visa ”gå ner i hålet i trädet”, ”döda häxan med svärdet”, ”prinsessan sov på hundens rygg då den flög” osv.) Faktum är att både mina nybörjare och fortsättare behövde en hel del stöttning för att förstå sammanhang i den lästa texten.

Till nästa tillfälle hade jag lyckats få tag på en tygpåse med ett elddon, en stor flintasten och lite fnöske. Jag hade också med mig ett förkläde – som häxan gav soldaten - och en tekopp för att visa hur stora ögon den första hunden hade. Elddonet blev en succé. Vi släckte lamporna i klassrummet och alla fick pröva elddonet och slå en gnista. (Men det kom inga hundar...)

Högläsning av lättläst version

Först nu fick min grupp höra LL-texten Elddonet. Då kom aha-upplevelsen från en polsk pojke, han hade minsann hört den sagan i Polen!

Hur arbetade vi vidare med texten?

Så arbetade vi med texten

1. Eleverna läste texten tyst.
2. De läste för varandra i par.
3. Jag hade gjort gloslistor på svenska, eleverna översatte ord och fraser till sitt eget språk, med eller utan hjälp av lexikon.
4. Eleverna svarade på enkla innehållsfrågor som de fick på ett papper.
T.ex. Vad hade soldaten på ryggen?
Vad ville häxan ha?
Varför var elddonet viktigt?
5. Jag hade kopierat de tre bilderna i boken på tre olika papper.
Eleverna skrev fritt till var och en av bilderna.
6. Till sist skrev eleverna vad de själva trodde att personerna i sagan tänkte.
Vad tänkte soldaten? Häxan? Hundarna? Prinsessan? Kungen och drottningen?

En flicka i år 7, Ami, skrev om vad sagans personer tänkte, på följande sätt:

"Soldaten tänkte att häxan var ful. Och på början vad han jätte rädd när han såg häxan. Och han ville gifta med prinsessan.

Häxa tänkte att hon skulle få pengar, sliver och guld.

Och hon skulle gifta sig med soldaten om han skulle få pengar och När han gick i trädhålet.

Hundarna tänkte att om soldaten och dom tyckte att det var jätte roligt att vara med prinsessan och soldat han och dom tyckte att prinsessan och soldarten passade ihop. Dom tänkte att det var bra att soldarten önskade sig var han ville.

Prinsessan tänkte att det roligt att vara ihop med soldarten. O

ch det skulle gå bra om dom gifte sig.

Kungen och drottningen tänkte att prinsessan skulle aldrig kom tillbaka.

Dom trodde att prinsessan var död. Dom trodde att dom skulle aldrig se henne ingen."

Reflektion

Synen på fel är idag annorlunda än i skolan förr i tiden.

Felen är markörer som visar "här är jag nu", "det här behöver jag hjälp med" och "häriifrån kan vi gå vidare".

Jag överlåter åt läsaren att själv fundera över felen i Amis text ovan

Ett honnörsord i SVA-sammanhang är att arbeta i kontextrika sammanhang.

Undervisningen går då från konkret och situationsbundet mot abstrakt och inte situationsbundet. (se Jim Cummins "fyrhörning" Symposium 2000 "Ett andraspråksperspektiv på lärande" redaktör Kerstin Naucélér).

Alla sinnen skärps vid lärandet. Pedagogen använder bilder, upplevelser, demonstrationer, laborationer liksom olika metoder för att eleven med tiden ska förstå allt svårare texter.

Den som ska lära sig svenska måste lära sig svenskans vokaler.

Med en text ur Elldonet gjorde jag en vokalövning, en ”lyssna och skriv”- övning, på följande sätt:

1. Jag skrev av ett stycke av texten, en mening på varje rad, men uteslöt vokaler.
2. Jag läste en mening i taget för eleverna, sakta och övertydligt. Eleverna fick fylla i vokaler.
3. Sen fick varje elev skriva en mening på tavlan, hur de hade uppfattat orden. Övriga elever fick vara ”jury” och säga vad som var rätt och fel.

Exempel:

D_t k_m _n s_ld_t p_ v_g_n.

H_n v_r p_ v_g h_m fr_n kr_g_t.

H_n h_d_ _n r_ggs_ck p_ r_gg_n _ch s_tt sv_rd _ _tt b_lt_.

Reflektion

Ingen elev hade full kontroll på vokaler och övningen visade sig vara betydligt svårare än vad jag trodde. Vokaler blandades ihop och hamnade fel. Det blir många vokalövningar framöver...

Vårt språk är ett ganska vokalrikt språk med nio vokaler, dessutom har vi långa och korta vokalljud. Det finns språk med bara tre vokaler och det finns språk med fem vokaler. Om man har ett modersmål med få vokaler och ska lära sig svenska är det självklart att felen blir många. (se Lars-Gunnar Andersson Språktypologi och språksläktskap).

Lena Johansson